studia społeczne, kierunek: **PRACA SOCJALNA** **ZOBACZ OPIS KIERUNKU ORAZ LISTĘ UCZELNI**

TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTÓW

PODSTAWOWYCH - I st.

TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTÓW PODSTAWOWYCH

Propedeutyka nauk społecznych – 90 h

Koncepcje prawdy. Poznanie – jego źródła i granice. Pojęcie poznania a pojęcie rozumienia. Dobro i zło. Kryteria dobra i zła według Platona, Arystotelesa, św. Tomasza, Kanta, Hobbesa i Freuda. Wartości estetyczne – piękno, brzydota, wdzięk, wzniosłość, tragizm, komizm. Przeżycia estetyczne. Analiza aksjologiczna roli mediów. Etyka opisowa i etyka normatywna. Miejsce i przedmiot etyki społecznej. Wartości społeczne – sprawiedliwość społeczna, równość, wolność –analiza pojęć, zarys historii. Współczesne koncepcje etyki społecznej. Opieka społeczna jako zagadnienie etyczne. Etyka opiekuna spolegliwego – Tadeusza Kotarbińskiego. Nieposłuszeństwo obywatelskie – formy i znaczenie. Prawa człowieka – historia zagadnienia, współczesne konwencje międzynarodowe. Klasyfikacja praw człowieka. Reguły współżycia społecznego. Normy moralne wobec konfliktów społecznych. Normy moralne służące organizacji życia zbiorowego. Przedmiot i metody socjologii. Biomedyczne i kulturowe podstawy życia społecznego. Pojęcia – interakcji i komunikacji społecznej, socjalizacji, osobowości, roli społecznej, dewiacji, patologii, marginalizacji społecznej. Grupy społeczne, organizacje formalne, instytucje społeczne, społeczność lokalna, państwo. Socjodemograficzna charakterystyka społeczeństwa – wiek, płeć, miejsce zamieszkania, edukacja, stratyfikacja społeczno-ekonomiczna, stan zdrowia.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:

analizowania i rozwiązywania podstawowych problemów filozoficznych; rozumienia i posługiwania się podstawowymi pojęciami z zakresu etyki; rozumienia funkcji etyki w życiu społecznym; analizy wypowiedzi zaczerpniętych z prasy, rozporządzeń, podręczników, dysput publicznych; posługiwania się podstawowymi pojęciami socjologicznymi; rozumienia zjawisk społecznych; rozumienia organizacji i zasad funkcjonowania instytucji życia społecznego.

Propedeutyka edukacji – 60 h

Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej. Podstawowe pojęcia pedagogiki społecznej – jej współczesne funkcje i zadania. Środowiskowy charakter pedagogiki społecznej. Problemy różnych środowisk w kontekście problemów rodziny i środowiska lokalnego. Podstawowe problemy społeczne – bieda, bezrobocie, uzależnienia, nierówności społeczne – jako wyzwania dla pedagogiki. Rola pedagogiki społecznej w budowie kapitału ludzkiego i społecznego oraz w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego. Pedagogika specjalna – podstawowe ustalenia terminologiczne, definicyjne. Pedagogika specjalna a jej subdyscypliny i inne dyscypliny naukowe. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej, rehabilitacja pozytywna. Aktualne tendencje w edukacji, rehabilitacji i resocjalizacji w ujęciu holistycznym oraz ekologicznym. Systemy kształcenia specjalnego – analizy porównawcze. Kierunki oddziaływania pedagogicznego – nauczanie specjalne, wychowanie ukierunkowujące, interwencyjne oddziaływanie na odchylenia rozwojowe. Idea integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem. Idea kształcenia ustawicznego jako zachęta do zdobywania wiedzy i budowania społeczeństwa opartego na wiedzy. Waga kształcenia i doskonalenia w kontekście zachodzących zmian technologicznych i ekonomicznych. Idea społeczeństwa uczącego się i informacyjnego. Kształcenie ustawiczne jako sposób (klasyczny i komplementarny) osiągania i doskonalenia kompetencji zawodowych i zdolności do aktywności ekonomicznej. Rozwój kształcenia ustawicznego w świecie, Europie i Polsce – kierunki i formy działań. Tworzenie sieci współpracy międzynarodowej w dziedzinie edukacji i doskonalenia. Nowe drogi kształcenia, nowe typy kwalifikacji zawodowych. Kształcenie ustawiczne jako szansa walki z bezrobociem i marginalizacją społeczną. Przeobrażenia sektora edukacji – zbliżenie do rynku pracy i potrzeb pracodawców. Zainteresowanie rynku inwestycjami w edukację. Potrzeby rynku a autonomia i indywidualne potrzeby edukacyjne.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
rozumienia związków pedagogiki społecznej i specjalnej z pracą socjalną; rozumienia współczesnej roli i zadań pedagogiki w kontekście zmian społecznych i budowy społeczeństwa obywatelskiego; rozumienia idei, form i problemów kształcenia ustawicznego na świecie i w Polsce.

Prawo – 45 h
Pojęcie zabezpieczenia społecznego. Źródła prawa zabezpieczenia społecznego. Zabezpieczenie społeczne w państwach Unii Europejskiej. Podmioty i stosunki prawne zabezpieczenia społecznego. System ubezpieczeń społecznych w Polsce. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ubezpieczenia chorobowe. Ubezpieczenie i zaopatrzenie wypadkowe. Ubezpieczenia zdrowotne. Bezrobocie oraz prawne i organizacyjne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Zatrudnianie socjalne. Świadczenia rodzinne. Renta strukturalna oraz renta socjalna. Pomoc społeczna – organizacja, świadczenia. Niepełnosprawni w świetle polskiego ustawodawstwa – ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz ustawa o rencie socjalnej. Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków – ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Sytuacja prawna osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi – ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, prawna instytucja ubezwłasnowolnienia. Działalność pożytku publicznego i wolontariat. Działalność sądów rodzinnych – kompetencje, funkcje, organy pomocnicze. Obowiązek alimentacyjny – ogólna charakterystyka, przesłanki po stronie uprawnionego i zobowiązanego, kolejność oraz rodzaje obowiązku alimentacyjnego. Prawo rozwodowe – pozytywne i negatywne przesłanki rozwodowe, postępowanie pojednawcze i dowodowe w procesie o rozwód. Separacja. Władza rodzicielska nad dzieckiem sprawowana przez rodziców pozostających ze sobą w różnych relacjach, rozstrzygnięcia zawarte w wyroku rozwodowym. Elementy prawa opiekuńczego.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
stosowania przepisów prawa w działalności opiekuńczej i pomocy rodzinie; stosowania prawa w pracy socjalnej.

Psychologia – 90 h
Charakterystyka podstawowych procesów i zjawisk psychicznych. Procesy orientacyjno poznawcze – wrażenia i spostrzeganie, wyobrażenia, uwaga, pamięć, myślenie i rozwiązywanie problemów. Język jako narzędzie operacji myślowych i komunikowania się. Procesy emocjonalno-motywacyjne. Źródła i funkcje procesów emocjonalnych. Emocje a uczucie. Taksonomia procesów emocjonalno-motywacyjnych. Odporność emocjonalna i zachowanie się w sytuacji stresu. Rozwój emocjonalny. Więzi i przywiązanie. Zagrożenia rozwojowe, zaburzenia rozwoju emocjonalnego i społecznego. Struktury regulacji psychicznej – temperament, zdolności, uzdolnienia, inteligencja, osiągnięcia życiowe ludzi. Obraz samego siebie a orientacje życiowe ludzi – postawy, przekonania, wartości, rozwój społeczno-moralny. Psychologiczne koncepcje człowieka, pojęcie rozwoju w tych koncepcjach – psychoanaliza, behawioryzm, teoria uczenia. Podstawowe kategorie w psychologii różnic indywidualnych – mechanizmy, uwarunkowania i funkcje temperamentu. Temperament a zachowanie się w sytuacjach trudnych. Rodzaje i przejawy zdolności i uzdolnień. Zdolności i uzdolnienia a osiągnięcia życiowe ludzi. Uzdolnienia ogólne – pojęcie inteligencji. Wpływ uczenia się na rozwój zdolności i inteligencji. Pojęcie osobowości i elementy struktury osobowości – własności, poglądy, postawy, wartości i orientacje życiowe. Osobowość a samoregulacja i kontrola zachowania się. Relacje międzyludzkie – wychowanie i środowisko społeczne a formowanie osobowości. Przyczyny zaburzeń psychicznych – rola czynników biologicznych, środowiskowych, społecznych. Elementy psychopatologii ogólnej. Klasyfikacja zaburzeń psychicznych, obrazy kliniczne schorzeń i zaburzeń. Rokowanie w wybranych grupach zaburzeń psychicznych, następstwa zdrowotne i społeczne. Leczenie zaburzeń psychicznych – miejsce farmakoterapii, psychoterapii, pomocy środowiskowej. Podstawy orzecznictwa dotyczące zdolności do pracy osób z zaburzeniami psychicznymi. Regulacje prawne dotyczące psychiatrycznej opieki zdrowotnej i praw osób chorych psychicznie. Formy organizacyjne pomocy specjalistycznej i środowiskowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
rozumienia procesów i zjawisk psychicznych kierujących zachowaniem ludzi; rozróżniania rodzajów i funkcji różnic indywidualnych w zakresie funkcjonowania psychicznego ludzi oraz elementów struktury osobowości; rozumienia

zaburzeń i chorób psychicznych; rozumienia zjawisk społecznych; korzystania z wiedzy psychologicznej w formułowaniu i rozwiązywaniu problemów społecznych.

Prawo – 45 h

Pojęcie zabezpieczenia społecznego. Źródła prawa zabezpieczenia społecznego. Zabezpieczenie społeczne w państwach Unii Europejskiej. Podmioty i stosunki prawne zabezpieczenia społecznego. System ubezpieczeń społecznych w Polsce. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ubezpieczenia chorobowe. Ubezpieczenie i zaopatrzenie wypadkowe. Ubezpieczenia zdrowotne. Bezrobocie oraz prawne i organizacyjne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Zatrudnianie socjalne. Świadczenia rodzinne. Renta strukturalna oraz renta socjalna. Pomoc społeczna – organizacja, świadczenia. Niepełnosprawni w świetle polskiego ustawodawstwa – ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz ustawa o rencie socjalnej. Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków – ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Sytuacja prawna osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi – ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, prawna instytucja ubezwłasnowolnienia. Działalność pożytku publicznego i wolontariat. Działalność sądów rodzinnych – kompetencje, funkcje, organy pomocnicze. Obowiązek alimentacyjny – ogólna charakterystyka, przesłanki po stronie uprawnionego i zobowiązanego, kolejność oraz rodzaje obowiązku alimentacyjnego. Prawo rozwodowe – pozytywne i negatywne przesłanki rozwodowe, postępowanie pojednawcze i dowodowe w procesie o rozwód. Separacja. Władza rodzicielska nad dzieckiem sprawowana przez rodziców pozostających ze sobą w różnych relacjach, rozstrzygnięcia zawarte w wyroku rozwodowym. Elementy prawa opiekuńczego.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
stosowania przepisów prawa w działalności opiekuńczej i pomocy rodzinie; stosowania prawa w pracy socjalnej.

Metodologia badań – 30 h

Opracowania przeglądowe a badania empiryczne w naukach społecznych. Pytania badawcze i hipotezy. Zmienne niezależne, zależne, pośredniczące. Techniki pozyskiwania danych w studiach empirycznych – obserwacja, wywiad środowiskowy, wywiad osobowy, analiza dokumentów, postępowanie paraeksperymentralne. Kategoryzacja, zestawianie i analiza statystyczna danych. Elementarne statystyki opisowe – rozkład, średnia, odchylenie standardowe. Określanie istotności różnic między zbiorami i średnimi. Korelacje – zasady i rodzaje. Wnioskowanie statystyczne. Konstrukcja pracy empirycznej – wprowadzenie, problematyka, pytania (hipotezy), metodologia (zmienne i narzędzia pomiaru, próba), prezentacja i analiza wyników, podsumowanie i wnioski. Układ graficzny i zasady cytowania literatury.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
projektowania, wykonania i przygotowywania pracy badawczej.

Działalność gospodarcza – 60 h

Polityczne, kulturowe i religijne tło powstawania teorii ekonomicznych. Mikro i makro ekonomiczne podmioty – gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, państwo. Rola państwa w kontroli, koordynacji, promocji i regulacji działalności gospodarczej. Prawa rynku – jego funkcjonowanie w systemach społecznych, politycznych i kulturowych. Budżet państwa – jego dochody i wydatki. Konflikty przy podziale dochodu. Procesy demograficzne a wytwarzanie i podział produktu krajowego brutto. Inflacja. Bezrobocie. Pojęcia – organizacja i zarządzanie. Prakseologiczne podstawy wiedzy o organizacji i zarządzaniu – pojęcie sprawnego działania. Cykl działania. Podejmowanie decyzji. Formułowanie celów i planowanie pracy. Typy celów działania. Teoretyczne podstawy planowania pracy. Typy planów. Realizacja planów. Racjonalizacja zarządzania – racjonalizacja w wymiarze jednostkowym i społecznym. Efektywne zarządzanie czasem, trudności w gospodarowaniu czasem. Techniki zarządzania czasem. Etyka w zarządzaniu. Kultura organizacyjna.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
posługiwania się podstawowymi pojęciami z zakresu ekonomii i zarządzania; rozumienia procesów

społeczno-ekonomicznych; rozwiązywania problemów związanych z organizacją i zarządzaniem – formułowania celów, planowania i oceny skuteczności działania.

KIERUNKOWYCH - I st.

TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTÓW KIERUNKOWYCH – 300 h

Wprowadzenie do pracy socjalnej

Ogólna charakterystyka pracy socjalnej. Historyczne źródła, nurty i kierunki pracy socjalnej – od dobroczynności i filantropii do profesjonalnej pomocy. Idee pomocy społecznej w historycznym kontekście religii, prawa, polityki i edukacji. Dzieje idei i problemów społecznych – historia biedy, strachu, śmierci. Historia rodziny i starości. Dzieje wspólnot i instytucji zajmujących się pracą socjalną – od gildii do organizacji pozarządowych i wolontariatu. Systemy pomocy społecznej – ich instrumenty w wybranych krajach. Metody pracy socjalnej z osobą i rodziną – ze szczególnym uwzględnieniem osób starych, niepełnosprawnych, dzieci z dysfunkcyjnych rodzin i bezrobotnych. Starość indywidualna i społeczna. Wskaźniki demograficzne – zdrowotne, społeczne i ekonomiczne. Sytuacja społeczno-bytowa osób starszych – gospodarstwa domowe osób starszych i rodziny z osobą starszą. Problemy bytowe ludzi starych i ich rodzin – zaopatrzenie materialne. Problemy współczesnej rodziny i modele ich rozwiązywania. Rodziny korzystające z pomocy społecznej. Stan zdrowia, sprawność i korzystanie z usług medycznych. Opieka instytucjonalna i rodzinna – relacje opiekuńcze, problem głównego opiekuna. Sytuacja społeczna. Formy aktywizacji seniorów – aktywność zawodowa, integracja społeczna. Zróżnicowanie regionalne sytuacji seniorów. Sędziwa starość – specyfika sytuacji zdrowotnej i społeczno-ekonomicznej. Zadania społeczności lokalnej. Praca socjalna w środowisku lokalnym. Liderzy lokalni. Pozarządowe organizacje lokalne. Sposoby ewaluacji pracy socjalnej. Kulturowe uwarunkowania metod pracy socjalnej. Etyczne aspekty pracy socjalnej. Wzorce osobowe w sytuacji pomagania. Praca socjalna a inne dyscypliny naukowe. Podstawowe zadania pracy socjalnej. Warsztat pracy pracownika socjalnego. Wykładnia koncepcji metodycznych. Praca socjalna a pomoc społeczna. Uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne świadczenia pracy socjalnej. Podejście ekologiczne w pracy socjalnej. Praca z indywidualnym przypadkiem, praca z grupą. Tok postępowania celowościowego – diagnoza, oceny. Etapy postępowania projektującego, konstrukcja projektu, działania pozorne, odpowiedzialność w działaniu.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:

rozumienia dziejów pomocy społecznej i pracy socjalnej w kontekście historycznym; rozumienia roli pomocy społecznej w społeczeństwie; uczestniczenia w różnych formach opieki, pomocy i wsparcia; wykorzystywania wiedzy na temat różnych form pracy socjalnej; oceny efektów pracy socjalnej w odniesieniu do jednostek, grup i środowisk lokalnych; stosowania technik pracy socjalnej – zawierania kontraktu, przeprowadzania wywiadu, analizy dokumentów, obserwacji, stosowania technik motywowania klientów do aktywności, uczenia się i rozwiązywania własnych problemów; samodzielnego projektowania działalności socjalnej.

Polityka społeczna

Definicje, cele i podmioty polityki społecznej. Rozwój polityki społecznej w Polsce i za granicą. Kategoria potrzeb w polityce społecznej. Demograficzne uwarunkowania polityki społecznej – zmiany w strukturze demograficznej jako następstwo drugiego przejścia demograficznego. Rozwój zrównoważony jako kategoria polityki społecznej. Społeczna gospodarka rynkowa a cele polityki społecznej. System zabezpieczenia społecznego – jego elementy: ochrona zdrowia, ubezpieczenia społeczne, pomoc społeczna, rehabilitacja niepełnosprawnych, finansowanie. Polityka zatrudnienia, rynek pracy, bezrobocie i jego konsekwencje. Polityka społeczna Unii Europejskiej. Przesłanki lokalnej polityki społecznej. Edukacja i kapitał społeczny z perspektywy polityki społecznej. Polityka społeczna wobec wybranych kategorii ludności – osób starych, niepełnosprawnych. Rynek usług społecznych.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:

rozumienia współczesnej polityki społecznej oraz jej uwarunkowań ekonomicznych; analizowania i realizacji zadań z zakresu polityki społecznej w skali lokalnej, krajowej i międzynarodowej; rozpoznawania problemów społecznych i ekonomicznych oraz ich miejsca w programach politycznych; rozumienia wpływu procesów społecznych i

gospodarczych na życie społeczne i polityczne.

Biomedycyna

Rozwój fizyczny człowieka – zależność od czynników genetycznych i środowiskowych. Wpływ chorób matki, takich jak: alkoholizm, narkomania, choroby zakaźne (HIV, różyczka, ospa, toksoplazmoza) na rozwój dziecka w życiu płodowym i po urodzeniu. Diagnostyka zaburzeń w rozwoju słuchu, wzroku, mowy, układy ruchowego – leczenie i rehabilitacja. Profilaktyka zdrowotna. Rola sportu w prawidłowym rozwoju człowieka. Prawidłowe żywienie a rozwój i zdrowie. Definicje zdrowia, choroby, niepełnosprawności. Uwarunkowania zdrowia jednostki i społeczeństwa. Polityka społeczna a polityka zdrowotna. Procesy demograficzne i makro-społeczne wpływające na zdrowie publiczne. Choroby społeczne – charakterystyka, choroby i patologie najczęściej spotykane w codziennej praktyce pracownika socjalnego. Założenia i model systemu opieki zdrowotnej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem środowiskowej opieki zdrowotnej i pomocy społecznej – porównania międzynarodowe. Zintegrowana opieka socjalna i medyczna wobec osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych w środowisku domowym. Opieka paliatywna i terminalna – założenia koncepcyjne, organizacja.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:

rozumienia przyczyn zmienności osobniczej i międzyosobniczej; analizy zaburzeń rozwojowych z punktu widzenia związków etiologii z symptomatologią; rozpoznawania indywidualnych potrzeb i możliwości człowieka w poszczególnych etapach ontogenezy; stosowania wiedzy biomedycznej w pracy socjalnej.

Diagnostyka i poradnictwo

Podstawowe kategorie rozpoznań klinicznych. Sposoby przeprowadzania wywiadu, wnioskowanie. Obserwacja zachowań – ich interpretacja. Podstawowe umiejętności interpersonalne w pracy z klientem i w pracy zespołowej. Poznanie własnych właściwości psychologicznych ważnych dla pracy z innymi. Wspomaganie rozwoju umiejętności interpersonalnych. Zasady i techniki wyszukiwania danych o środowisku. Rodzaje zaburzeń funkcjonowania rodziny. Podstawowe wskaźniki zdrowia psychicznego. Znaczenie zakłóceń rozwojowych dla zdrowia psychicznego. Teorie systemowe – zaburzenia struktury rodziny, zaburzenia zasad funkcjonowania rodziny, zaburzenia komunikacji w rodzinie. Główne problemy współczesnej rodziny – modele ich rozwiązywania. Zasady pomocy rodzinie nawiązujące do teorii systemowych. Formy pomocy rodzinie – poradnictwo rodzinne, poradnictwo małżeńskie, grupy samopomocy, terapia rodzin. Istota poradnictwa socjalnego, poradnictwo prawne jako element poradnictwa socjalnego. Podstawy i praktyka skutecznego poradnictwa socjalnego. Diagnoza sytuacji osoby i rodziny w kontekście trudnej sytuacji życiowej i źródeł dysfunkcji. Klasyfikacja i typologia trudnych sytuacji życiowych w oparciu o kazuistykę. Usługi socjalne.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:

stawiania diagnozy klinicznej; diagnozowania potrzeb i organizowania społeczności lokalnej; diagnozowania sytuacji społecznej i rodzinnej osób potrzebujących pomocy socjalnej na podstawie danych z wywiadu i obserwacji; tworzenia narzędzi diagnozowania potrzeb indywidualnych i społecznych; rozumienia istoty poradnictwa socjalnego, jego obszarów i instrumentów; rozwiązywania indywidualnych i rodzinnych problemów socjalnych; stosowania multidyscyplinarnego podejścia do rodziny, zarówno jako małej grupy – jak i swoistej struktury społecznej oraz systemu społecznego; posługiwania się różnymi formami pomocy rodzinie.

Patologia życia społecznego

Przedmiot i obszar zainteresowania patologii społecznej. Zagrożenia społeczne we współczesnym świecie – uzależnienia, wykluczenie społeczne, przestępczość nieletnich, zjawisko fali, terroryzm, atomizacja życia społecznego. Profilaktyka uzależnienia od alkoholu. Profilaktyka uzależnienia od narkotyków. Zapobieganie demoralizacji dzieci i młodzieży. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Psychologiczne i społeczne przyczyny, mechanizmy oraz efekty dyskryminacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego. Diagnoza stopnia oraz zakresu dyskryminacji, marginalizacji i wykluczenia różnych grup społecznych w Polsce, w tym: kobiet, ludzi niepełnosprawnych, chorych, uzależnionych, ludzi ubogich, ludzi niewykształconych, bezrobotnych, bezdomnych,

mieszkańców terenów po-PGRowskich, przedstawicieli mniejszości etnicznych, narodowych i religijnych, grup odmiennych kulturowo, uchodźców. Psychologiczne, edukacyjne, społeczne i polityczne mechanizmy oraz strategie wyrównywania szans rozwoju i szans uczestnictwa w życiu społecznym, edukacji i kulturze. Realizowane współcześnie w Polsce rządowe, samorządowe i pozarządowe programy wyrównujące szanse rozwojowe, zmniejszające segregacje edukacyjne oraz likwidujące bariery awansu. Wieloaspektowe programy na rzecz określonych społeczności.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje:
rozróżniania rodzajów i przejawów patologii społecznych; rozumienia zjawisk wykluczenia społecznego i problematyki nierówności społecznych; formułowania programów profilaktycznych.

PRAKTYKI
Praktyki powinny trwać nie krócej niż 8 tygodni.
Zasady i formę odbywania praktyk ustala jednostka uczelni prowadząca kształcenie.

INNE WYMAGANIA
Programy nauczania powinny:

- przewidywać zajęcia z zakresu

wychowania fizycznego – 60 h,
języków obcych – 120 h,
technologii informacyjnej - 30 h,
- zawierać treści poszerzające wiedzę ogólną w wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin,
- przewidywać zajęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej oraz bezpieczeństwa pracy i ergonomii.